Eżami għad-Dħul
fl-Ewwel Sena tal - *Junior Lyceum*

2006

MALTI

TIKTEB XEJN F'DAN L-ISPAZJU

A. Aqra din is-silta. Fejn jinħtieġ wieġeb il-mistoqsijiet b'sentenzi SĦAĦ.
L-ewwel waħda hija eżempju. (L-istudenti huma mħeġġa jiktbu pulit u bla żbalji. Dan jgħodd ukoll meta jikkupjaw minn naħa għal oħra.) *(9 marki)*

IL-FUNERAL TAL-VOLPI

Darba waħda t-tiġieġ sabu l-volpi f'nofs il-mogħdija. Kellu għajnejh magħluqin, u denbu ma kienx qiegħed jiċċaqlaq. *(par. 1)*

"Miet, miet,'' għajtu t-tiġieġ. "Nagħmlulu funeral." *(par. 2)*

Għal dan il-għan daqqew il-qniepen tal-mejtin, libsu l-iswed u s-serduq mar iħaffer fossa f'nofs il-mergħa. *(par. 3)*

Kien funeral sabiħ u l-flieles ġabu l-fjuri. Kif waslu ħdejn il-fossa l-volpi qabeż mit-tebut u kiel lit-tiġieġ kollha. *(par. 4)*

L-aħbar xterdet minn gallinar għal gallinar. Tkellmu fuqha saħansitra fuq ir-radju, imma l-volpi ma tax kas. Ħalla jgħaddi ftit taż-żmien, biddel il-pajjiż fejn kien joqgħod, intefa' għal darb'oħra f'nofs mogħdija u għalaq għajnejh. *(par. 5)*

Ġew it-tiġieġ ta' dak il-pajjiż u minnufih bdew jgħajtu huma wkoll: "Miet, miet! Nagħmlulu funeral." *(par. 6)*

Daqqew il-qniepen, libsu l-iswed u s-serduq mar iħaffer fossa f'nofs għalqa qamħ. *(par. 7)*

Kien funeral sabiħ bil-flieles ikantaw, tant li semgħuhom minn Sqallija. *(par. 8)*

Meta kienu qrib il-fossa, il-volpi qabeż mit-tebut u kiel il-kortew kollu. *(par. 9)*

L-aħbar xterdet minn gallinar għal gallinar u xtered ħafna dmugħ. Tkellem fuqha saħansitra t-televixin, imma l-volpi ma beża' minn xejn. Huwa kien jaf li t-tiġieġ għandhom memorja qasira u b'hekk irnexxielu jgħix ħajtu kollha jagħmilha tal-mejjet. U min jagħmel bħal dawk it-tiġieġ ifisser li ma fehem xejn minn din l-istorja. *(par. 10)*

1. X'sabu darba waħda t-tiġieġ f'nofs il-mogħdija? *(eżempju)*

F'nofs il-mogħdija, darba waħda, it-tiġieġ sabu l-volpi.

2. X'wassal biex it-tiġieġ jgħidu li l-volpi kien mejjet? *(marka)*

____

3. Kif libsu t-tiġieġ għall-funeral tal-volpi? *(marka)*

____

4. Min ħaffer il-fossa biex fiha jindifen il-volpi? *(marka)*

____

5. Min ġab il-fjuri għall-funeral? *(marka)*

____

6. X'għamel il-volpi kif kulħadd kien imdawwar mal-fossa? *(marka)*

____

7. X'għamel il-volpi wara ftit taż-żmien mill-ewwel avventura tiegħu? *(marka)*

____

8. X'kienet l-opinjoni tal-volpi dwar it-tiġieġ? *(marka)*

____

9. X'taħseb li kellu f'moħħu jagħmel il-volpi aktar 'il quddiem? *(marka)*

____

10. Immarka b'(✓) is-sentenza li taraha toqgħod għal din l-istorja. *(marka)*

Fil-ħajja, akbar m'int akbar hemmhekk.	
Fil-ħajja trid tagħmel kollox għal wiċċ in-nies.	
Fil-ħajja trid toqgħod b'seba' għajnejn fuq ta' madwarek.	

B. Mill-istorja li għadek kif qrajt sib kliem/frażijiet li jfissru: *(4 marki)*
(L-ewwel waħda hija eżempju)

1. Triq qalb il-kampanja.	*mogħdija*
2. Post fejn wieħed jirgħa. *(par.3)*	
3. Kelma li tfisser *anke.*	
4. Kelma li tfisser *immedjatament*.	
5. Kelma li tfisser *toqba fonda*. *(par.7)*	

Ċ. Ara l-għerq li hemm fil-ġenb.

Oħroġ l-Imperattiv minnu. *(5 marki)*

*Eżempju: "**Orqod** fil-ħin jekk trid tgħix kuntent," qal it-tabib lil Frans.* ***(R-Q-D)***

1.	"_____________ il-bużżieqa sew u titqanżaħx wisq," qalet Marija lil Toni.	**N-F-Ħ**	
2.	"_____________ snienek sew u ta' spiss jekk trid tgawdihom," qal id-dentist lil Mark.	**Ħ-S-L**	
3.	"_____________ spiss għax il-mixi tajjeb għal saħħitkom," qal it-tabib lill-pazjenti tiegħu.	**M-X-J**	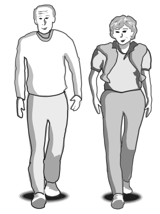
4.	"_____________ flimkien u ħudu gost," qalet Sonja lil uliedha.	**L-GĦ-B**	
5.	"_____________ bl-eżatt biex ma jkollokx ħela," qalet Cynthia lil Helen.	**W-Ż-N**	

D. Imla l-vojt B'XI WĦUD mill-kliem li ssib hawn taħt: *(6 marki)*

Il-Fekruna Li Xtaqet Ittir

ajruplan	**kienet**	**raha**	**hemm**	**qatgħet**	**qallha**	**xorbot**	**vapur**

Darba waħda kien __________________ fekruna li xtaqet ittir.

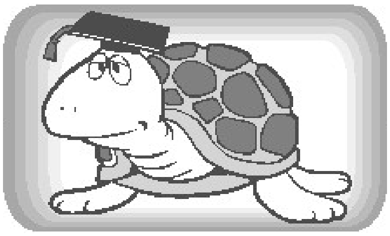

Is-seqer _________________ li hi ma setgħetx ittir, iżda hi __________________ daħħlitha f'rasha li ttir.

Meta __________________ daqshekk rasha iebsa s-seqer krielha __________________.

B'hekk il-fekruna ________________________ ix-xewqa tagħha.

E. Kompli dawn is-sentenzi billi toħroġ kelma mill-kliem miktuba b'ittri kbar.
(L-ewwel waħda hija lesta.) *(5 marki)*

1.	Il-werżieq huwa insett kbir bi **<u>ġwienaħ</u>** trasparenti.	**ĠEWNAĦ**
2.	F'pajjiżna l-werżieq insibuh l-aktar ____________________ is-siġar.	**QLUB**
3.	Meta tkun xemx ___________________ l-werżieq jipproduċi żarżir qawwi.	**QAWWA**
4.	Il-werżieq jipproduċi ż-żarżir billi joqgħod f'post sħun u jċaqlaq il-ġilda ____________________ tiegħu.	**RQIQ**
5.	Meta jisma' lil xi ħadd fil-____________________ il-werżieq jieqaf.	**QOROB**
6.	Il-werżieq hu ħlejqa ___________________ fil-kampanja Maltija.	**IMPORTANZA**

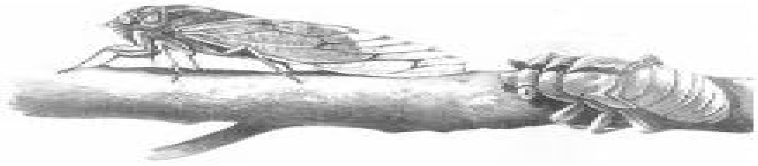

F. Imla l-vojt skond kif mitlub fil-parentesi. *(7 marki)* *(L-ewwel waħda hija eżempju.)*

Il-Qalb

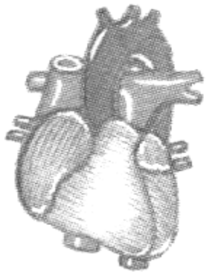

1. Il-qalb hija *(il-femminil ta' **huwa**)* pompa tassew b'saħħitha.
2. Hija _______________ *(verb min-nom **pompa**)* d-demm madwar il-ġisem kollu.
3. Kull minuta l-qalb _______________ (verb mill-għerq ***ħ-b-t***) bejn sittin u _______________ (in-numru ***70*** bl-ittri) darba.
4. Kull ċellola tad-demm ippompjat tgħaddi madwar il-ġisem u _______________ *(l-oppost ta' **'il quddiem**)* lejn il-qalb f'minuta.
5. Il-ġisem tal - _______________ *(kelma flok **uman**)* fih madwar 4.4 litri demm.
6. F' _______________ *(kelma oħra għal **ġurnata**)* għalhekk jiġu ppompjati aktar minn 17,000 litru ta' demm fik.
7. Aħna għandna ngħinu lil min ikollu l- _______________ *(kelma oħra flok **ħtieġa**)* tad-demm.

Ġ. Agħti l-plural tal-kliem li hemm fil-parentesi. *(L-ewwel waħda hi eżempju.)* *(10 marki)*

Jiena l-Għammiel tal-Bejt

Jiena l-għammiel tal-bejt. Jekk tħares lejn il-**ventilaturi** *(ventilatur)* tad-djar, fit- _______________ *(toqba),* fil- _______________ (*ħajt),* fil- _______________ *(katusa),* fuq l- _______________ *(arblu)* u anke fis-siġar, xi darba jew oħra żgur li għandek issib xi waħda mill- _______________ *(bejta)* goffi tiegħi. Min-natura tagħna, aħna l- _______________ *(għasfur)* tal-bejt inħobbu nżommu fi qtajja'. Dan nagħmluh b'mod speċjali wara l-istaġun tal-bejta, meta ninġabru f'_______________ *(numru)* kbar fil- _______________ *(post)* għall-irqad. Bħala ikel nippreferi _______________ *(żerriegħa),* dud u _______________ *(insett).*

G. Aqra din is-silta u wieġeb il-mistoqsijiet ta' wara. *(5 marki)*

Ottubru fil-Kampanja

F'Ottubru l-ġurnata tibda tiqsar u aktar ma jmur aktar toqrob ix-Xitwa. L-arja tiffriska xi ftit, iżda l-ġranet sħan ma jonqsux. Ix-xita bħalissa tkun mistennija u x'aktarx tkun akkumpanjata bil-beraq, ragħad u sajjetti. Bix-xita l-ħamrija toqgħod, it-trab fl-arja jispiċċa, is-siġar jindafu wkoll. Din ix-xita ġġib ħafna xogħol ta' ħart u żrigħ magħha. *(par. 1)*

Il-frott tas-Sajf jispiċċa għal kollox, iżda mbagħad jibda r-rummien u nsibu wkoll xi bajtra tal-Ħarifa. L-għeneb għall-għasir ikun inqata' u magħsur ukoll. Ma' l-ewwel maltemp li jkollna s-siġar jibdew jinżgħu l-weraq. Xi wċuħ jibdew jinbtu u oħrajn imħawla jieħdu r-ruħ. F'dan ix-xahar in-natura terġa' tħaddar, ipassu l-għasafar u nibdew nisimgħu l-għana tal-pitirross. *(par. 2)*

Immarka b'(✓) it-tajba biex turi xi jfissru dawn il-frażijiet meħuda minn din is-silta. *(L-ewwel waħda hija eżempju.)*

Paragrafu 1

1.	*aktar ma jmur*	iż-żmien inbidel	
		aktar ma jgħaddi ż-żmien	✓
		kif jispiċċa kollox	
2.	*ma jonqsux*	jiżdiedu	
		jibqgħu l-istess	
		ikollna xi ftit ukoll	
3.	*jindafu*	isiru aktar nodfa	
		isiru ndaf ħafna	
		ma jibqgħux maħmuġin	

Paragrafu 2

4.	*għal kollox*	kompletament	
		kważi	
		daqsxejn	
5.	*jinżgħu l-weraq*	joħorġu l-weraq	
		iwaqqgħu l-weraq	
		iżidu l-weraq	
6.	*jieħdu r-ruħ*	jispiċċaw	
		imorru għall-aħjar	
		jinqerdu	

GĦ. Imla l-vojt skond is-sens tas-sentenza.	*(8 marki)*

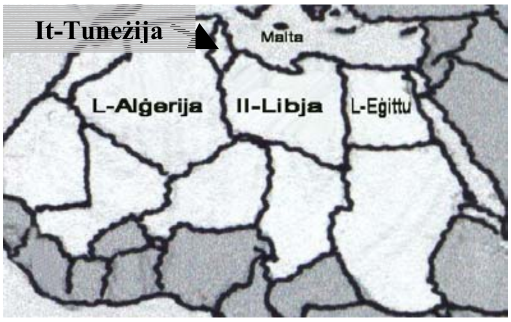

1. Fl-ilsien Malti għand___ ħafna kliem li ġej minn ilsna Semitiċi.
2. Ħafna _____ pajjiżi ___ __ Afrika ta' Fuq jitkellmu __xi lingwa Semitika.
3. Dawn il-pajjiżi huma: il-Libja, __ Tuneżija, l-Eġittu, __ Marokk u l-Alġerija, fost l-oħrajn.
4. Aħna l-Maltin għandna dan l-ilsien għax barra l-qagħda ġeografika tagħna kellna storja li matul___ konna maħkuma mill-Għarab.

H. Imla l-vojt kif mitlub.	*(6 marki)*

Siġar Taż-Żebbuġ Għall-Bejgħ

1	Id-Dipartiment ta' l- ______________ se jkollu numru ta' siġar taż-żebbuġ għall-bejgħ.	Agħti kelma oħra flok **biedja**.
2	Ordnijiet għal _____________ is-siġar jistgħu jsiru kull _____________ fix-xahar ta' Ġunju.	Ikteb l-oppost ta' **dawk** u **filgħaxija**.
3	Il-prezz tas-siġar taż-żebbuġ hu ta': ____.	Ikteb **Lm2.75ċ** fi kliem.
4	Tingħataw ċertifikat ma' kull siġra li juri li s-siġar _________________ mard.	Ikteb **għandhom** fin-negattiv.
5	Din hija siġra _________________ li għandna nieħdu ħsiebha.	Ikteb **aġġettiv** minn Malta.

Ħ. Imla l-vojt fit-tieni sentenza. Żomm l-istess tifsira ta' l-ewwel sentenza.
Uża dan il-kliem darba biss: *iżda, kif, għax, li, biss.* *(5 marki)*

1a	**Dun Karm hu l-poeta nazzjonali ta' Malta. Huwa kiteb poeżiji ta' livell għoli dwar pajjiżna.**	
1b	Dun Karm hu l-poeta nazzjonali ta' Malta _______________ kiteb poeżiji ta' livell għoli dwar pajjiżna.	
2a	**Rużar Briffa kiteb ħafna poeżiji. Huwa magħruf l-aktar għall-poeżija tiegħu dwar l-imħabba.**	
2b	Rużar Briffa kiteb ħafna poeżiji, _______________ magħruf l-aktar għall-poeżija tiegħu dwar l-imħabba.	
3a	**Erin Serracino Inglott kiteb id-dizzjunarju *Il-Miklem Malti*. Huwa dam jagħmlu snin kbar.**	
3b	*Il-Miklem Malti*, id-dizzjunarju _______________ kiteb Erin Serracino Inglott, dam isir snin kbar.	
4a	**Giuseppe Calì ħadem xogħlijiet artistiċi għal djar privati. Huwa ħadem ukoll għal xi knejjes fil-Belt Valletta.**	
4b	Giuseppe Calì ħadem xogħlijiet artistiċi għal djar privati, _______________ ukoll għal xi knejjes fil-Belt Valletta.	
5a	**Dun Ġorġ Preca kien bniedem reliġjuż. Huwa kien ukoll iħobb jgħallem.**	
5b	Dun Ġorġ Preca mhux _______________ kien bniedem reliġjuż, iżda kien iħobb jgħallem ukoll.	

I. Aqra dan li ġej u wieġeb il-mistoqsijiet.	*(5 marki)*

Isem:	Janet Grech
Data tat-twelid:	2 ta' Marzu 1982
Stat:	Xebba
Edukazzjoni:	L-iskola Primarja Ħal Blandun: 1986 – 1993 L-iskola Sekondarja Ħal Muxi: 1993 – 1998
Suġġetti favoriti:	L-Ingliż, il-Matematika u l-Bijoloġija
Xogħol li qiegħda tagħmel bħalissa:	Tistudja l-friefet ta' Ħal Ħlantun
Attivitajiet oħra:	Membru attiva fil-"Grupp Żgħażagħ għall-Kampanja"
Professjoni mixtieqa:	Bijoloġista

Immarka (✓) IVA jew LE. *(L-ewwel waħda hija lesta.)*	IVA	LE
1. Is-sinjorina jisimha Janet Grech.	✓	
2. Hija miżżewġa.		
3. Tħobb l-Ingliż, il-Matematika u l-Bijoloġija.		
4. Tixtieq li ssir Bijoloġista.		
5. Attendiet l-iskola Primarja Ħal Bajjada.		
6. Tħobb in-natura.		

J. Ikteb komponiment ta' madwar 200 kelma dwar WIEĦED minn dawn is-suġġetti. *Titlef il-marki jekk tikteb sentenzi kif ġie ġie u bl-iżbalji ta' l-ortografija u tal-punteġġjatura. Ara li jkollok paragrafi f'posthom. Ikteb pulit u kun immaġinattiv/a. (**Jekk trid** tista' tagħmel użu mill-punti li hemm taħt kull suġġett.)* *(25 marka)*

1. Il-ħbiberija bejn il-popli kollha tad-dinja

(Hawnhekk tista' tikteb dwar kemm hawn nies u popli differenti fid-dinja u kif nistgħu ngħinu lil xulxin. Dan nagħmluh għax inħobbu u ngħożżu lill-bnedmin kollha tad-dinja.)

2. **L-isports fil-ħajja tagħna**

(Hawnhekk tista' tikteb dwar tipi differenti ta' sports u kif dawn jgħinuna biex ngħixu ferħanin u b'saħħitna. Tista' tikteb ukoll dwar l-importanza li l-isports għandu kemm fl-iskola, kif ukoll f'Malta u fil-bqija tad-dinja.)

3. **Li kieku kelli nsiefer safra madwar id-dinja …**

(Hawnhekk tista' timmaġina kemm trid u ssemmi postijiet kemm jogħġbok. Għid madankollu għalfejn inti tkun tixtieq tmur f'dawn il-postijiet kollha.)

4. **Inċident tat-traffiku**

(Hawnhekk tista' tiddeskrivi inċident tat-traffiku li rajt, qrajt jew smajt fuqu. Ikteb dwar kif ġara u l-konsegwenzi ta' dan l-inċident.)

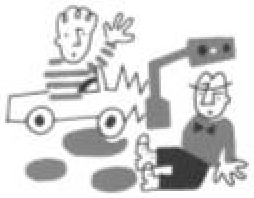

5. **Jum ta' xita**

(Hawnhekk tista' tiddeskrivi jum ta' xita u kif dan affettwa lilek jew lin-nies ta' madwarek. Tista' tikteb ukoll dwar kif ħassejtek f'jum bħal dan.)

Tmiem il-Karta